

Helsingør Tapetet

AF RIKKE RUFF

Efter ca. 2 1/2 år og 31 m lang broderet autentisk flygtningefrise, så vil jeg mene, at man sidder: "I håndarbejde til halsen". Dette er netop, hvad en gruppe nydanskere har gjort.

37 kvinder, der alle har været tilknyttet Helsingør Kommunes projekt for flygtningekvinder, har hermed indskrevet sig i Danmarkshistorien med dette broderede værk. Helsingør Tapetet handler om: FLUGT og KULTURMØDE. Det er kvindernes egen historie og deres oplevelser fra en tryk hverdag, der rives op med rode og brat må de flygte til andre og køligere himmelstrøg pga. krig og etnisk udrensning.

Kvinderne bor nu i Helsingør området, men repræsenterer 12 forskellige lande: Bosnien, Kosovo, Serbien, Palæstina/Libanon, Tyrkiet, Sri Lanka, Somalia, Irak, Pakistan, Iran og Brasilien.

Den overordnede idé og inspiration til dette fantastiske fortællende broderi er hentet i Bayeux Tapetet fra Normandiet i Frankrig, der bl.a. beretter om slaget ved Hastings i 1066. En næsten 1000 år gammel og 70 m lang dokumentation af normannerens invasion af England. Fra Sverige har Pilgrims Tapetet i Värmland også givet inspiration. Initiativtageren til dette integrationsprojekt er Marianne Gram, tidligere leder af Helsingør Kommunes projekt for flygtningekvinder, samt broderilærer og kunst-

nerisk leder Dorthe Greisen og som kunstnerisk konsulent AnneMarie Fuglede.

Helsingør Tapetet er 31 m langt og 0,5 m højt. Bundmaterialet er ubleget hørlærred, og det anvendte broderigarn er: 1, 2, og 3-trådet uldgarn. En tråd vokset garn til baggrund og tre tråde til forgrunden. Yderligere er der benyttet DMC-garn og lidt sølv og guldmaltråd. Broderiteknikken er kontursting og kædesting sammen med små 9 cm høje bjælker af korssting. Her er fundet inspiration i de geometriske og folkløristiske mønstre fra deres dragter. X-stingsbjælkerne er broderet med et lille stykke stramaj til støtte og tællefunktion som bagefter bliver fjernet tråd for tråd.

Kompositorisk er tapetet delt op i tre vandrette friser. Hovedmotiverne i midten med et usædvanligt godt øje for perspektiv. Flere steder kommer figurerne helt op i ansigtet på beskueren og andet toner sig smukt og dekorativt ud i horisonten. Øverste bort på 7 cm er tekstfrisen, der verbalt guider én gennem tiden fra ca. 1930 og op til 2003. Nederste bort på 9 cm er enkeltstående motiver adskilt af x-stingsbjælker. Der er broderede genstande med affektionsværdi, der netop lige nåede at komme med på den tunge rejse langt væk fra fædrelandet f.eks. et fotoalbum, et nøglebundt og et kaffestel. Der vises forskelligt håndværk, tøj, musikinstru-

menter, sko, dyr og spiselige delikatesser. Meget nærværende hjemlige hverdagshusgeråd.

ØST – VEST OG DANMARK

I sin helhed har Helsingør Tapetet faktisk flere udgangspunkter! I den arabiske verden læser man fra højre mod venstre, derfor starter den palæstinensiske broderiberetning i den højre ende af tapetet. Ligesom man i eks-Jugoslavien læser fra venstre mod højre, således starter deres historiebeskrivelse i den venstre ende af tapetet for til slut at mødes lige midt på frisen i Danmark. Kronborg i Helsingør, Hamlets Slot, er nu centrum for kvindernes dagligdag. Der, midt for er alle kvindeportrætterne broderet i profil, kiggende fra Øst og Vest hen mod Dronning Margrethe, som én af kvinderne udtrykte det: "Hun har hjerte for alle mennesker..."

Før dette gigantiske broderiprojekt kunne tage form, har kvinderne lavet en del syprøver for at øve broderisting og teknikker. Ikke alle havde traditionen med sig hjemmefra. Dernæst fremstillede de hver en broderet pude og til slut et selvportræt i spændende nuancer. Herefter kunne det store fællesbroderi begynde. Alle motiverne er overført til stoffet via carbonpapir. Kvinderne, der nu var blevet fuldtidsbrodeuser, arbejdede ca. 6 timer pr. dag med tapetet. Alt broderiet er kollektivt udført, et motiv er ikke nødvendigvis udført af samme kvinde. Øst, Vest og Danmarksdelen er ligeledes broderet uden skelen til nationalitet. For nogle af kvinderne har det været grænseoverskridende at skulle samarbejde med kvinder fra andre folkeslag, som politisk og etnisk måske ikke ligefrem sympatiserer med hinanden. Men dette er et bevis på, at håndarbejde kan nedbryde grænser både mentalt og kulturelt. Sprogæssigt er broderi nonverbalt. Så endnu en grænse er forceret.

BRODERET HISTORIE

Helsingør Tapetet startede sin vandrestilling i netop Helsingør – på Kronborg Slot. I december måned 2003 har tapetet været udstillet på Frederiksborg Slot i Hillerød, forøvrigt i samme fløj som en håndkoloreret fotografisk kopi af Bayeux Tapetet hænger. I februar / marts 2004 er planen, at det store broderi skal til

Textilforum i Herning og muligvis til Sønderborg Slot derefter.

Jeg oplevede Helsingør Tapetet i Hillerød og vil blot her dykke ned i nogle enkelte motiver fra de tre opdelinger: Øst, Vest og Danmark.

Selvfølgelig skal dette kunstværk ses og nærlæses med egne øjne, men alligevel.... Den østlige del: Palæstina (Læses fra højre mod venstre):

"Vores bedsteforældre fortalte" (Den første sentens). Her er hvidklædte mænd og drenge på vej til bøn i moskéen med bemærkelsesværdige, smukke hovedbeklædninger. Kvinderne samles ved brønden, vasker samt bager det daglige brød. Der er æsler læsset med tobak, kamelkaravaner, der drager afsted og beduintelte. Der er næsten duftende olivenlunde samt en appelsin, der falder ned i turbanen. I Jerusalem ses Klippemoskéen med guldbroderet kuppel. Herefter er nu broderet en xstings bjælke i hele tapetets højde, hvilket indikerer at noget nyt sker. "1940-45 verden brød i brand". Denne del viser bl.a. tre forskellige landkort: 1948 - Staten Israel oprettes, krig og flugt og 1967 - Seksdageskrigen. Der er flygtningelejre i Libanon og pludselig dukker Halleys komet op (1985-86), her har vi lige en hilsen fra Bayeux Tapetet. Ovenover en flyvemaskine står der: "Hvad venter os forude?". Herfra starter Danmarksdelen, hvortil flyet lige er ankommet.

I den nederste frise er der løbende kommentarer til diverse hændelser: F.eks. en trekantet advarselstavle med en kamel på, Fatimas hånd, militærtanks og en jøde med en fredsdue samt en palæstinenser med en olivenkvist, Yassir Arafat med sit karakteristiske tørklæde er der naturligvis også. Jeg vil nu springe hen til den vestlige del; Jugoslavien (Læses fra venstre mod højre): "Vi var sønner og døtre af ploven". Der vises rejsende, der slog lejr og solgte kurve og køkkentøj. En skøn kurvefletter sidder med pilene oppe om ørerne og fletter på livet løs, mens en jonglør blæser ild med munden. Der er floden, der naturligt bugter sig ud i horisonten, og vi ser korn og majs blive forarbejdet. Der er landsbyer og en levende markedsplads, hvor gåsen blev byttet for kyllinger. Et nyt kapitel starter her, hvor Tito dør i 1980. Det kommunistiske parti splittes og nationalismen blusser op – krige brød ud... Der er en

fantastisk symbolik ved røgen fra munden af en tank, der peger lige i hovedet af en. Der er "Skriget" af Munch, der træder frem fra den grålige røg. "Nu blev naboen en fjende" og alle måtte flygte. Her er vi så henne ved Danmarksdelen midt på tapetet.

DANMARK

Sandholmlejren er første indtryk, med en for mange ukendt snemand på gårdspladsen. Der er nye traditioner bl.a. julen, hvor en nisse har sneget sig med på tapetet, en pendant til Dværgen fra Bayeux Tapetet. Der er strandbadning med meget letpåkledte folk og kysseri på åben gade. Der er lårkorte postbude og Tuborgmanden med sved på panden. Det er interessant at se, hvad der tiltrækker nye danskeres opmærksomhed. Et hundetoilet er dog det mest absurde, man kan forestille sig. I centrum er Kronborg og dernæst stedet, hvor kvinderne syr deres historie og samtidig lærer det danske sprog. De røde ordbøger ligger fremme på bordet. Overalt på tapetet er der bevægelse, alle personer og dyr er på vej, det giver et meget levnet udtryk. Jeg er meget fascineret af dette store broderi. Det er stort at brodere sin historie på både godt og ondt – på blot et par år. Dansk Flygtningehjælp har tilmed fundet det betagende. De har udgivet deres årskalender 2004, "Klodens Festsdage" med illustrationer fra Helsingør Tapetet.

På udstillingen på Frederiksborg Slot var der lavet en lille rekonstruktion af syværkstedet med diverse ingredienser og inspirationskilder. Der var workshop hver søndag med enkelte af brodeuserne, som er følgende: Hana, Enise, Facilie, Nafije, Livi, Slavica, Sanije, Silvija, Devi, Asma, Nursen, Alham, Asma, Sivaneswqary, Annelise, Mouna, Parames, Dojna, Agan, Elisabeth, Rabia, Mürside, Naila, Kheirie, Lina, Sawsan, Sundus, Batol, Latife, Mayssa, Rokshana, Dragica, Mirhjana, Anouca, Anka, Hafize og Maliheh.

Foto: Anne Marie Fuglede, venligst udlånt af museumsinspektør Mette Skougard, Frederiksborgmuseet i Hillerød.

Rikke Ruff er tekstillærer og museumsformidler.